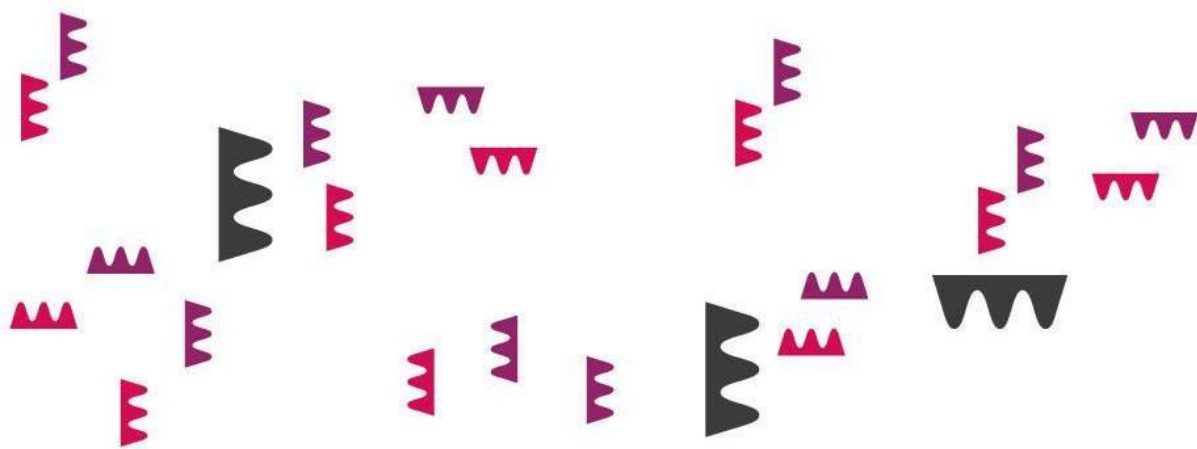
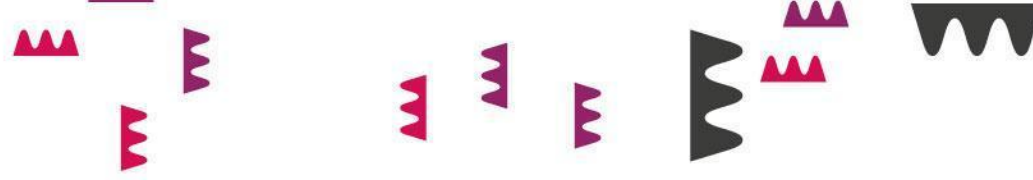

AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“ PÕHIKOO

1. ÜLDALUSED	2
1.1. Keele- ja kirjanduspädevus	2
1.2. Ainevaldkonna õppeained ja maht	3
1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming	3
1.4. Üldpädevuste kujundamise võimalusi	5
1.5. Keele ja kirjanduse lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega	6
1.6. Läbivate teemade rakendamise võimalusi	8
1.7. Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine	9
1.8. Hindamise alused	11
1.9. Füüsiline õppekeskkond	12
2. AINEKAVAD	13
Eesti keel	13
Kirjandus	20

1. ÜLDALUSED

1.1. Keele- ja kirjanduspädevus

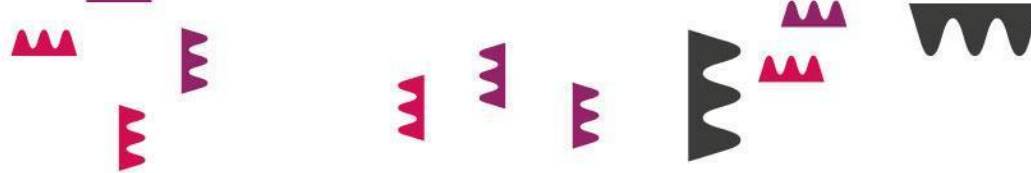
Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks põhikoolis on kujundada õppijates keele- ja kirjanduspädevus. See tähendab suutlikkust mõista ilukirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning oskust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust. See on ka keeleteadlikkus ja oskus end vastavalt suhtlussituatsioonile ja keelekasutuseesmärkidele nii suuliselt kui ka kirjalikult väljendada; arusaamine, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks.

Täiskasvanud põhikooliõppija on reeglina vanem ja elukogenum, ta käib tööl ning on sageli pereinimene. Täiskasvanud õppijal on olemas oma maailmavaade, tõekspidamised, väärtushinnangud. Õpe täiskasvanute gümnaasiumis arvestab täiskasvanuõppe eripärasid, sidudes uut infot õppijate varasemate teadmiste ja kogemustega.

Täiskasvanute E-Gümnaasiumi õpetajad on kogenud pedagoogid, kes rakendavad andragoogilisi meetodeid, arvestades, et enamasti on täiskasvanud õppija teadlik õppija, kes ei soovi mitte ainult kooliastet lõpetada, vaid ka õpitut mõista ja mõtestada oma elukogemusest lähtudes. Õpetaja roll täiskasvanuõppes on olla pigem suunaja ja nõustaja, õppeprotsessi juhtija.

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õppija:

1. austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
2. saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
3. loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
4. leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
5. mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;

6. omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.2. Ainevaldkonna õppeained ja maht

Ainevaldkonna õppeained on eesti keel ja kirjandus.

Täiskasvanute E-Gümnaasiumi õppijaskonna moodustavad täisealised inimesed, kel sageli on pikem elukogemus ja mitteformaalselt omandatud teadmised ning praktilised oskused. Seetõttu on võimalik mitme riiklikus õppekavas kirjeldatud teema ülevaatlilik käsitlemine ja kokkuvõttes õppemahu vähendamine.

Keele ja kirjanduse ainevaldkonna ainekavades esitatud taotletavate õpitulemuste ning õppesisu koostamisel on aluseks võetud TEGi õppekava, kus kursuste jagunemine 9. klassis on järgmine:

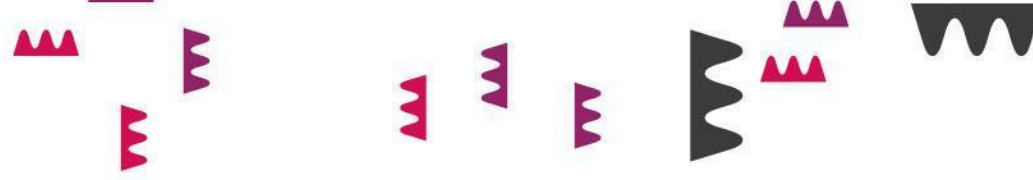
- eesti keel – 2 kursust;
- kirjandus – 1 kursus,

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees määratakse TEGi õppekavas arvestusega, et taotletavad õpitulemused ning õppe- ja kasvatuseesmärgid oleksid saavutatud.

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Põhikooli keele- ja kirjandusõpetuse ühine eesmärk on tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes.

Ainevaldkonna õppeainetes omandavad õppijad keele- ja kirjandusteadmisi ning saavad lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õppijast põhikooli lõpuks teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja.

Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õppija emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut, kuid ka tema identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

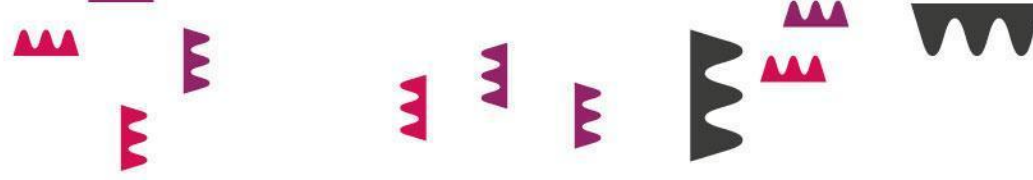
Eesti keel ja kirjandus on kolmandas kooliastmes eri õppeained, mida seob tekstikeskne ja žanriteadlik käsitusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õppija keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendama, kuuldut ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus avar tekstikäsitus hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste. Tekstide kaudu õppides täieneb õppija tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keeleõppe tekstivalikus on eeldatavalt esindatud erinevad autentsed ühiskonnas toimimiseks vajalikud tekstitüübid ja -liigid, nii suulised kui ka kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Oskust tekste mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse ortograafia, grammatika ja leksika õpetamisega. Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õppijate mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õppijad on võimelised eetiliselt, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Kirjandusõppes kujundatakse õppijate kirjandushuvi ja lugejavõimeid ning kõlbelis-emotsionaalset arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust. soodustatakse õppija kirjandushuvi. Arendatakse tema lugejavõimeid, mõtte- ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, vaadeldakse sõnakunsti poetikat ja kujundikeele olemust ning edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas.

Kirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk on avardada õppija kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut.

1.4. Üldpädevuste kujundamise võimalusi

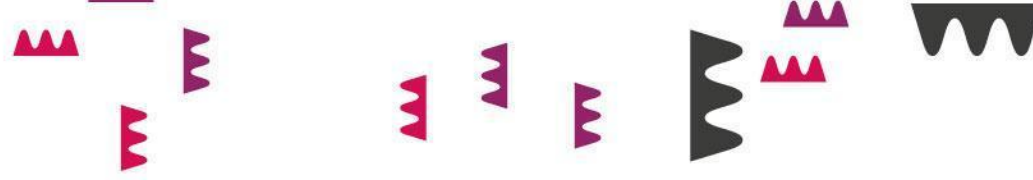
Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õppijates kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, nende üle arutlemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis- emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust ja keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õppijate diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õppijates positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õppijate eripärad ja anded.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

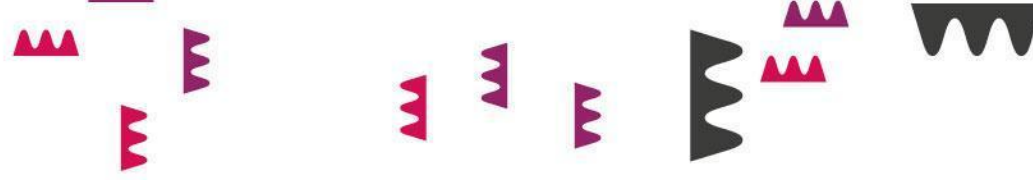
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöös.

Digipädevus. Läbi kombineeritud õppe, mille käigus kasutatakse e-õppe vahendeid, areneb digipädevus ja IKT baasoskuste tase. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, arendatakse veebisuhtluse keeleviisakust- ja väarikust, unustamata veebisuhtlusega kaasnevat ohtusid. Kooli õppevormist tulenevalt harjutakse ülesannete ja probleemide lahendamise digitehnoloogia kaasabil. Kasutatakse keelealaseid internetiallikaid. Tegevuste käigus areneb veebist teabe otsimise ning teabeallikate ja info kriitilise hindamise võimekus. Tõuseb elukestva õppe võimekus.

1.5. Keele ja kirjanduse lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained lõimuvad kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keele- ja kirjandustundides arendavad õppijad kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust. Õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti. Õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili.

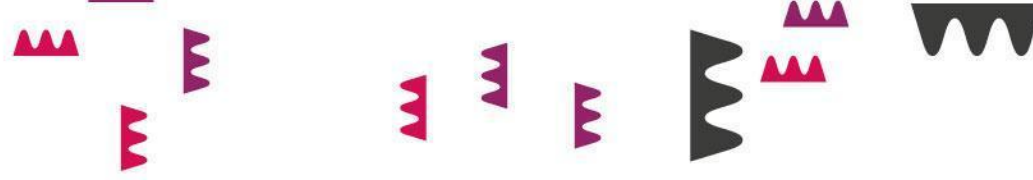
Õpivad info leidmiseks kasutama allikaid ja viitama neile. Harjutavad õigekeelsussõnaraamatu kasutamist. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingut toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õppijate kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaallained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaallainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte, kasutada eetiliselt nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

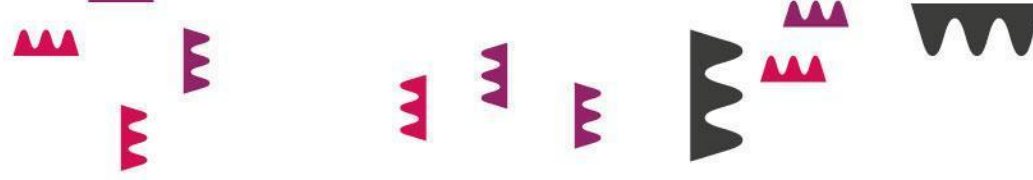
1.6. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õppijate suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õppijal analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õppijat suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õppijaid märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õppijate kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlese kaudu suunatakse õppijaid märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õppijates arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest. Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

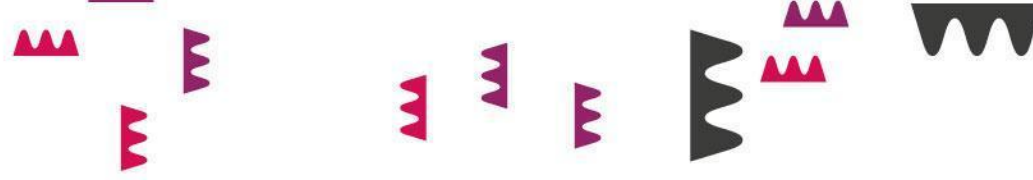
Teabekeskond ja meediakasutus. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks. Õppija tunnustab autorlust, loob kvaliteetset meediasisu arvestades seejuures ühiskonnas omaksvõetud suhtlemisnorme, toimib turvaliselt ning vastutab oma käitumise eest ümbritsevas teabekeskkonnas.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õppijaid suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õppijate kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

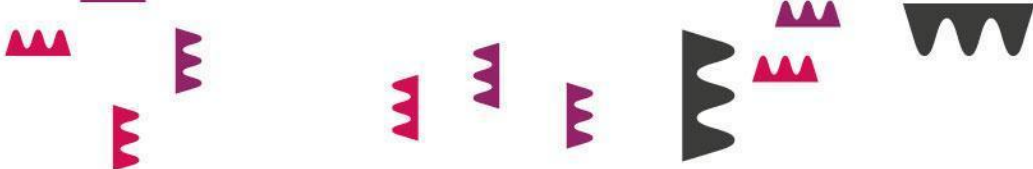
1.7. Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine

Täiskasvanute E-Gümnaasiumi põhikooli õpe toimub e-kursuste vahendusel. Nii keeles kui kirjanduses on kursused, kus on olemas õpijuhised, õppematerjal, õppeülesanded ning nende esitamise ja tagasisidestamise vormid. **Veebipõhised konsultatsioonid toimuvad vastavalt vajadusele eelnevalt kindlaksmääratud plaani alusel või õpetajaga kokkuleppel. Hindeliste arvestuste sooritamisel arvestab kool õppijate vajadusi, pakkudes paindlikku töökorraldust ja järelvastamise võimalusi.**

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

1. lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
2. aineõpetaja koostab, lähtudes kooliastme õpitulemustest, sobivad õppeülesanded, arvestades täiskasvanuõppe eripärasid. Selline lähenemine võimaldab kirjeldatud õppemahtude juures õpitulemuste saavutamise, kuid tagab õppijale mõõduka õpikoormuse;
3. võimaldatakse nii üksi- kui ka ühisõpet (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd ning teised kooperatiivse õppimise vormid), et toetada õppija kujunemist aktiivseks, iseseisvaks õppijaks ning loovaks ja kriitiliselt mõtlevaks ühiskonnaliikmeks ja arendada ka koostööoskusi;
4. loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse, valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel ning ühise identiteedi kujundamise eesmärgil;
5. arendatakse eri liigis ning žanris ilukirjandustekstide avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist;
6. tegeldakse tekstiloo ja -esitlusega ning omaloomingulise kirjutamisega;
7. kujundatakse õppija keeleteadlikkust, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleressursside ja -allikate teadliku kasutamise oskust;
8. kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õppija õpimotivatsiooni;
9. rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi, õppematerjale ja -vahendeid;
10. arendatakse õppijate teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
11. arvestatakse õppijate võimeid ja suutlikkust, kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
12. kasutatakse mitmekülgseid õppemeetodeid, arvestades didaktika kaasaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimuva arenguga;
13. arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;

-
14. luuakse võimalused koostada referaat, ajajoon, õpimapp, teha praktilisi- ja uurimistöid (nt töö allikatega, küsitluse korraldamine, loovtöö/arutluse/arvamusloo kirjutamine, töö esitlemine, infootsing teabeallikatest, infoanalüüs, statistika lugemine, reklaami kriitiline analüüs, teemakohaste filmide vaatamine jms);
 15. suunatakse õppijat iseseisvalt laiendama õpikeskkonda: sotsiaal- ja ajaloolis-kultuuriline keskkond, multimeediavahendid, muuseumid, näitused, teater, kino, raamatukogu, looduskeskkond, jm;
 16. soodustatakse õpingute sidumist koolivälise eluga (kohtumine erinevate inimestega, osalemine konverentsidel ja vestlustel jmt), et ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane.

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

1.8. Hindamise alused

Eesti keeles ja kirjanduses hinnatakse õppijate teadmisi ja oskusi suuliste vastuste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele ning õppijate individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamise kriteeriumid on täpsustatud ainekavas. Õpetaja roll on õppijat toetada ja suunata, hinnates mitte üksnes teadmisi, vaid õppeprotsessi tervikuna, s.t ka õppija tööpanust ning pingutust.

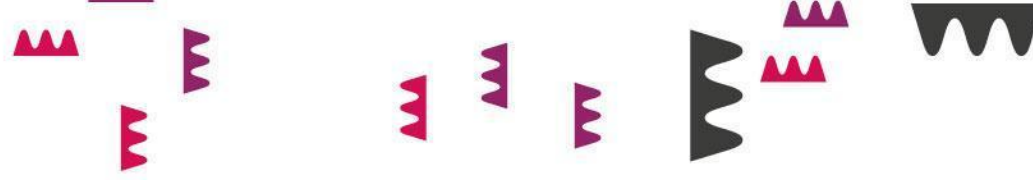
III kooliastmes hinnatakse eesti keeles õppija:

1. suulist ja kirjalikku suhtlust;
2. tekstide vastuvõttu (tekstide tõlgendamine, analüüs jm);
3. tekstiloomet;
4. tekstide õigekeelsust.

III kooliastmes hinnatakse kirjanduses õppija:

1. iseseisvat lugemist;
2. ilukirjandusliku teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist;
3. teksti esitust.

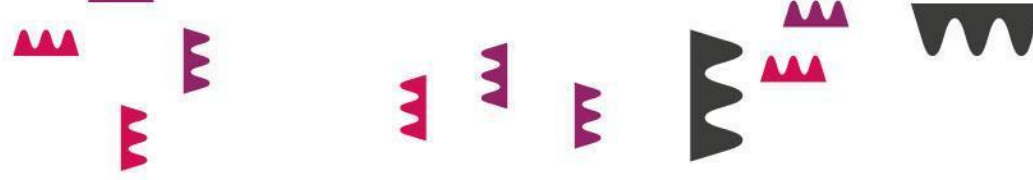
Kirjalikes kirjandusülesannetes hinnatakse valdavalt töö sisu.

1.9. Füüsiline õppekeskkond

Õppimine Täiskasvanute E-gümnaasiumis toimub veebipõhises e-õppe keskkonnas, kus iga õppeaine kohta on olemas spetsiaalsed e-kursused vajalike õppematerjalide ning ülesannetega ning kus toimub kodutööde esitamine ja tagasiside andmine. Piiratud mahus ja kindlaksmääratud korras toimuvad ka veebitunnid, mille toimumise aeg on leitav tunniplaanist.

Kool võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid. Kool võimaldab siduda õpet õppija igapäevaeluga (vt VÕTA raames) ja luua individuaalse õpperaja.

2. AINEKAVAD

Eesti keel

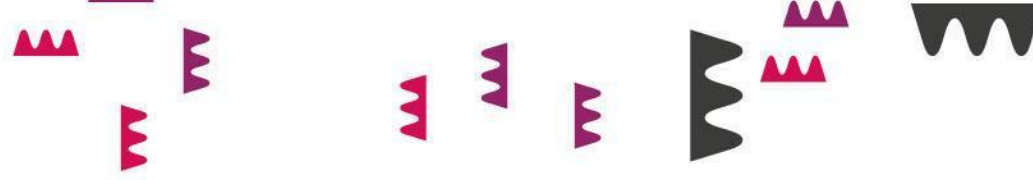
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

1. Põhikooli lõpuks õppija:
2. väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
3. väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.
4. on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
5. loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
6. kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
7. analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
8. mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
9. kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
10. väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
11. omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

Õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas on inimese identiteedi, tema mõtlemis- ja tundevoime kujunemise alus ning jätkusuutliku ja ennastjuhtiva õppimise eeldus kogu eluks. Kui õppija mõistab eesti keele tähtsust sotsiaalse suhtluse vahendina ja rahvusliku kultuuri kandjana, kujuneb ta täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja ladusalt väljendada, mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ja kriitiliselt isiklikus ja avalikus elus, õppe- ja tööolukorras. Õpilastes

kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õppijal kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele.

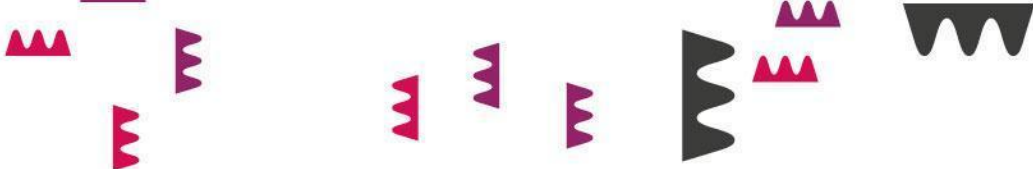
Eesti keele õpetamise keskmes on (tervik)tekstid ja katkendid ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik.

Et õppija osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, on keeleõppe tegevused mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õppija oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevalikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

III kooliastmes kujundatakse õppijate teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas:

Suuline ja kirjalik suhtlus. Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada eri kanaleid ja keskkondi, oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtt. Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamismõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õppijas loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloom. Tekstiloomet õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õppija tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt väljendada. Luuakse jutustavaid, kirjeldavaid ja arutlevaid tekste tarbetekstidest ilukirjanduseni. Tekstiloomes on põhirõhk kirjutamise protsessil, õppija järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamise ja viimistlemiseni.

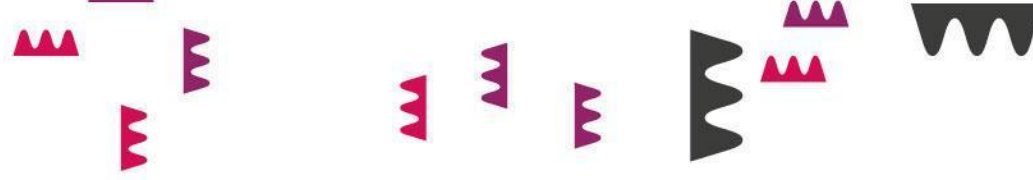
Keeleteadlikkus. Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgse kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õppija:

1. nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
2. esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
3. teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte;
4. arutleb eakohastel teemadel ja osaleb diskussioonides;
5. põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
6. märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;
7. kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Õppesisu

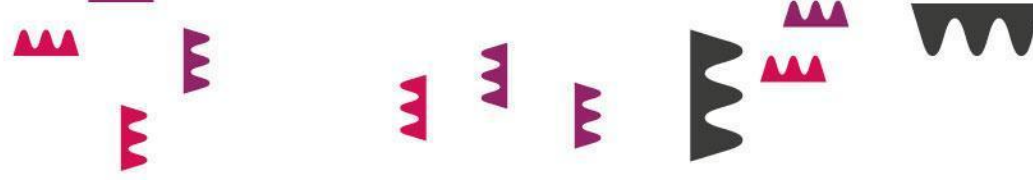
Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslaste täiendamine ja parandamine. Kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine. Märkmete tegemine suulise arutelu ajal. Väitlus, väitluse reeglid. Argumenteerimine, veenmine.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õppija:

1. iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
2. loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
3. teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;
4. teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
5. hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
6. võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule;
7. sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;
8. kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.

Õppesisu

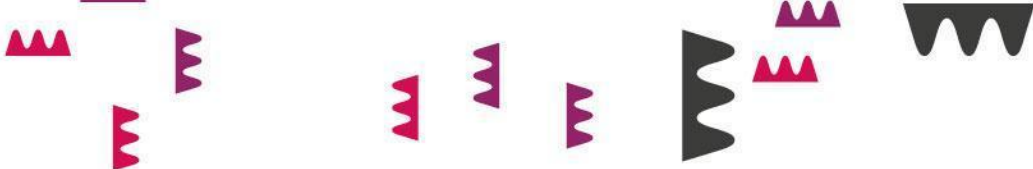
Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ning ülesehitus. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Konspekteerimine märksõnade ja fraasidega. Eri allikatest ja keskkondadest teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Liitotsingud. Teabe talletamine ning süstematiseerimine. Intellektuaalomand. Plagiaat. Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Põhilised meediakanalid. Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõtte ning selle piirangud. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse esitamise keelelised vahendid, faktiloome.

Tekstiloomed

Õpitulemused

Õppija:

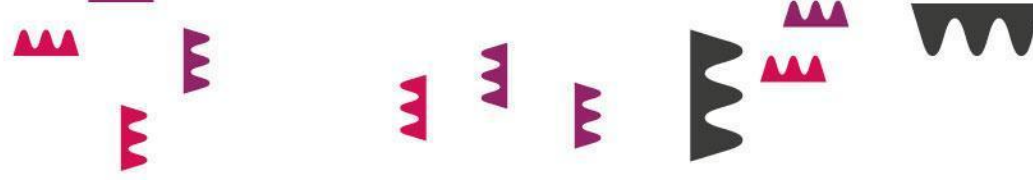
1. leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;
2. ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades;
3. järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
4. esineb suuliselt (võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
5. kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamislugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);
6. seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuuldud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;

-
7. kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
 8. kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.

Õppesisu

Tekstiloomeks vajaliku teabe leidmine eri allikatest ja keskkondadest. Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Ettekande ja kõne koostamine, näitlikustamine ja esitamine. Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatud ees. Uudise pealkirjastamine.

Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Kirjandi kirjutamine protsesskirjutamisena: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte. Kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine. Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Teabetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.

Keeleteadlikkus

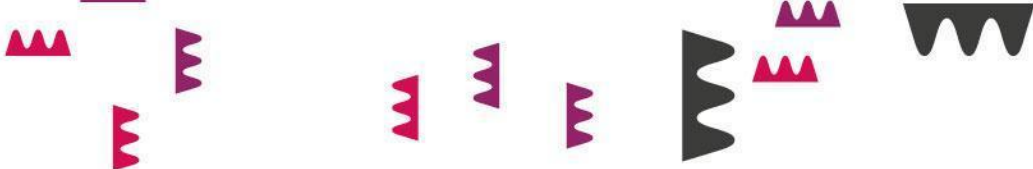
Õpitulemused

Õppija:

3. väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli;
4. suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;
5. järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid;
6. kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;
7. kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;
8. tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;
9. kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;
10. kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;
11. kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.

Õppesisu

Häälikuõpetus ja õigekiri. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Poolitamine, sealhulgas võõrsõnad ja nimed. Õigehäälalus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Sõnavaraõpetus. Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine: sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid ja veaohtlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Oskussõnavara. Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited.

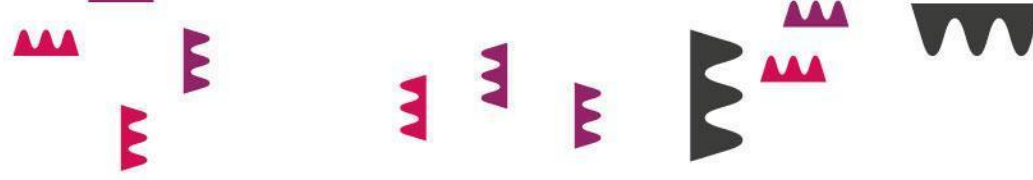
Vormiõpetus ja õigekiri. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus-, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohalikud tegusõnad ja sõnavormid. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendteigusõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindaluse osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Kirjandus

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

Põhikooli lõpuks õppija:

1. süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
2. arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
3. leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
4. õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
5. loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
6. rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õppeaine kirjeldus

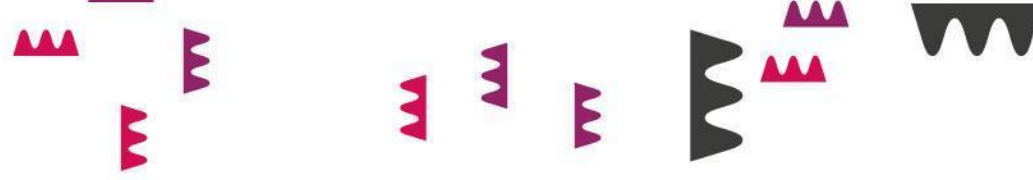
Kirjanduses arendab õppija oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalsed loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õppija oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õppija isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülsuse teadvustamist.

Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õppija kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õppija lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õppija endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat.

Kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õppija teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õppija erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi õppija mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses.

Ilukirjandusteose eritlemiseks peab valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õppijatele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õppija kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õppija psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud

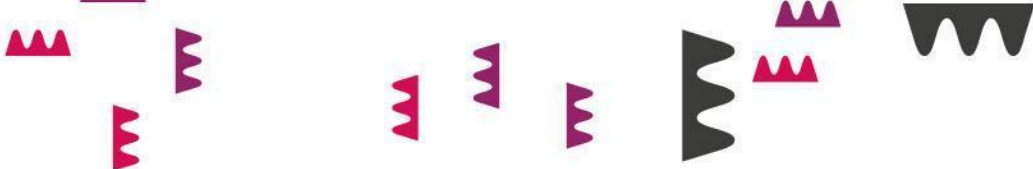
proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul jagab õpetaja soovitusi, arvestades nii õppijate eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet.

9. klassis loetakse vähemalt neli tervikteost. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades käsitletakse ühiselt eesti väärtkirjandust. III kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärimuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õppija mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

Kirjandustundides tegeleb õppija ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õppija tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õppija tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgenduoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramut.

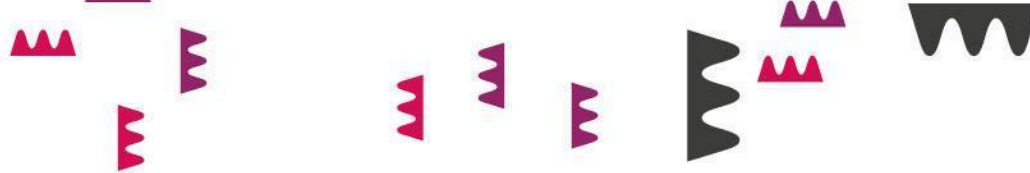
Õppeprotsessis pakutakse õppijale omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteostele, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õppija tekste ja katsetab omaloomingut. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikidevahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis.

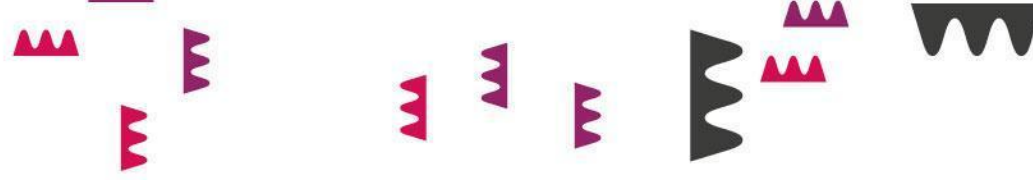
Õpitulemused

Õppija:

1. loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
2. loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
3. loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
4. tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
5. selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
6. kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
7. eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
8. leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
9. toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;

10. nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
11. teeb kokkuvõtte teose süžee, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
12. analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
13. rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
14. kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujud, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
15. võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
16. kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
17. hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
18. osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
19. koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
20. esitab luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
21. kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Õppesisu

Loeb vähemalt neli tervikteost. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüürlise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.